

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

NGUYỄN THỊ KIM OANH

TẠP VĂN NGUYỄN VIỆT HÀ TỪ GÓC ĐỘ THỂ LOẠI

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

HÀ NỘI, THÁNG 11/2014

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

NGUYỄN THỊ KIM OANH

TẠP VĂN NGUYỄN VIỆT HÀ TỪ GÓC ĐỘ THỂ LOẠI

CHUYÊN NGÀNH: VĂN HỌC VIỆT NAM

MÃ SỐ: 60 22 01 21

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NGỮ VĂN

Người hướng dẫn khoa học:

PGS.TS. Tôn Thảo Miên

HÀ NỘI, THÁNG 11/2014

Lời cam đoan

Tôi xin cam đoan Luận văn tốt nghiệp với đề tài ***Tạp văn Nguyễn Việt Hà từ góc độ thể loại*** là công trình nghiên cứu thực sự của cá nhân tôi được sự hướng dẫn khoa học của PGS.TS Tôn Thảo Miên. Những vấn đề trình bày trong Luận văn chưa từng được công bố dưới bất cứ hình thức nào trước khi trình, bảo vệ Luận văn.

Một lần nữa, tôi xin khẳng định về sự trung thực của lời cam đoan trên

Hà Nội, ngày 08 tháng 11 năm 2014

Nguyễn Thị Kim Oanh

Lời cảm ơn

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới các thầy giáo, cô giáo khoa Văn học – Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn – Đại học Quốc gia Hà Nội đã dạy dỗ, cho tôi nhiều kiến thức quý báu trong quá trình học tập cũng như những góp ý cho tôi trong khi hoàn thành luận văn.

Tôi cũng xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới cô giáo – PGS.TS Tôn Thảo Miên, giáo viên hướng dẫn, người đã trực tiếp giúp đỡ, chỉ bảo cho tôi lựa chọn đề tài, hướng giải quyết đề tài, cung cấp những tài liệu quý báu và động viên tinh thần để tôi hoàn thành luận văn này.

Cảm ơn gia đình, bạn bè và đồng nghiệp đã động viên tôi trong suốt thời gian qua.

Hà Nội, ngày 08 tháng 11 năm 2014

Nguyễn Thị Kim Oanh

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. Lý do chọn đề tài.....	6
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	8
3. Mục đích, đối tượng, phạm vi nghiên cứu.....	10
4. Phương pháp nghiên cứu.....	10
5. Cấu trúc luận văn.....	10
Chương 1: TẬP VĂN VÀ HÀNH TRÌNH SÁNG TÁC TẬP VĂN CỦA NGUYỄN VIỆT HÀ.....	11
1.1. Tập văn – Những vấn đề lý thuyết về thể loại.....	11
1.1.1. Về khái niệm tập văn.....	11
1.1.2. Những tiền đề phát triển.....	Error! Bookmark not defined.
1.1.3. Những đặc trưng cơ bản của tập văn.....	Error! Bookmark not defined.
1.2. Nguyễn Việt Hà và quan niệm về thể loại tập văn.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Vài nét về tiểu sử và sự nghiệp phát triển của Nguyễn Việt Hà.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.2. Con đường đến với tập văn của Nguyễn Việt Hà.....	Error! Bookmark not defined.
1.2.3. Quan niệm về thể loại tập văn và cái “Tôi” trong tập văn Nguyễn Việt Hà.....	Error! Bookmark not defined.
Tiểu kết.....	Error! Bookmark not defined.
Chương 2: BỨC TRANH HIỆN THỰC ĐỜI SỐNG TRONG TẬP VĂN NGUYỄN VIỆT HÀ.....	Error! Bookmark not defined.
2.1. Chân dung nhân vật và đời sống đô thị.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.1. Thế giới nhân vật.....	Error! Bookmark not defined.
2.1.2. Đời sống đô thị.....	Error! Bookmark not defined.
2.2. Những vấn đề thời sự.....	Error! Bookmark not defined.
2.3. Về sinh hoạt đời thường.....	58
Tiểu kết.....	Error! Bookmark not defined.
Chương 3: NGHỆ THUẬT VIẾT TẬP VĂN CỦA NGUYỄN VIỆT HÀ	Error! Bookmark not defined.
Error! Bookmark not defined.	
3.1. Điểm nhìn.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Khái niệm điểm nhìn.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.2. Điểm nhìn trần thuật trong tập văn Nguyễn Việt Hà..	Error! Bookmark not defined.
3.2. Ngôn ngữ.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.1. Ngôn ngữ bình dân.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.2. Ngôn ngữ vay mượn.....	Error! Bookmark not defined.
3.2.3. Một số kiểu câu, cụm từ đặc biệt.....	Error! Bookmark not defined.
3.3. Giọng điệu.....	Error! Bookmark not defined.
3.3.1. Giọng điệu hài hước, giễu nhại.....	Error! Bookmark not defined.

3.3.2. Giọng điệu triết lí	Error! Bookmark not defined.
3.3.3. Giọng điệu đay nghiến, sát phạt	Error! Bookmark not defined.
Tiểu kết.....	Error! Bookmark not defined.
KẾT LUẬN.....	Error! Bookmark not defined.
TÀI LIỆU THAM KHẢO	12

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

1.1. Xuất phát từ sự đòi hỏi phải nắm bắt nhanh nhạy, kịp thời những biến đổi không ngừng của hiện thực cuộc sống và sự phát triển mạnh mẽ của báo chí cũng như nhu cầu thưởng thức của độc giả, tạp văn không chỉ là một thể loại phong phú về nội dung, chứa nhiều thông tin, gắn liền với cuộc sống mà còn hiện đại về hình thức thể hiện. Trong dòng chảy của văn học Việt Nam đương đại, thể loại tạp văn đang phát triển, biến đổi đa dạng và mới mẻ, góp phần vào quá trình hiện đại hóa văn học. Sở dĩ thể loại này được nhiều độc giả ưa thích, đón nhận bởi người đọc dễ dàng nắm bắt hàm ý tác giả, nội dung chất lọc, diễn biến nhanh gọn, kết thúc bất ngờ. Đó là nhu cầu tìm hiểu tri thức mới của con người hiện đại. Có lẽ vì thế mà tạp văn ngày càng được ưa chuộng.

1.2. Trong văn học Việt Nam đương đại, sự nở rộ của tạp văn những năm đầu thế kỷ XXI được đánh dấu với sự xuất hiện của nhiều tác giả và sự ra đời của rất nhiều tập tạp văn. Nguyễn Ngọc Tư với những lời giải bày tâm sự hết sức chân thành, mộc mạc, chất chứa nhiều day dứt trong *Tạp văn* (2005), *Sống chậm thôi @* (2006), *Ngày mai của những ngày mai* (2007), *Biển của mỗi người* (2008), *Yêu người ngắm núi* (2009). Phan Thị Vàng Anh gây tiếng vang với tập tạp văn *Nhân trường hợp chị Thỏ bông* (2004). Họa sĩ Đỗ Phấn ghi dấu ấn với các tập tạp văn: *Chuyện văn trước gương* (2005), *Ông ngoại hay cười* (2011). Nữ đạo diễn Việt Linh cũng trình làng các cuốn tạp văn, tạp bút: *Chuyện mình, chuyện người* (2008), *Chuyện và truyện* (2012). Hay dịch giả Lý Lan hơn mười năm trước đã làm mê hoặc độc giả Việt với *Harry Potter* nay trải lòng mình với tạp văn *Ở ngưỡng cửa cuộc đời...* Với những nỗ lực đáng ghi nhận, họ thực sự

đã tạo ra cho mình những “lời nẻo riêng”. Nói đến tạp văn, nói về những cây bút viết tạp văn sẽ thật thiếu sót nếu không kể đến tác giả Nguyễn Việt Hà. Điều đặc biệt là Nguyễn Việt Hà sau khi thành công vang dội trên lĩnh vực truyện ngắn (*Thiên giả, Cửa rơi*) và tiểu thuyết (*Cơ hội của Chúa, Khải huyền muộn*) đã bắt tay vào thể loại mới tạp văn với các tác phẩm như: *Đàn bà uống rượu, Nhà văn thì chơi với ai, Mặt của đàn ông, Con giai phố cổ*. Mỗi khi tác phẩm của Nguyễn Việt Hà được xuất bản lại có những hiệu ứng đa chiều của độc giả về Nguyễn Việt Hà và những đứa con tinh thần của ông. Người khen, kẻ chê, lại có cả những ý kiến lưỡng chiều. Lý giải cho tâm lý đó có lẽ xuất phát từ cách hành văn của ông. Mặc dù “không mong mình quá mới” [19], nhưng lối viết của ông dường như đang đánh đố người đọc. Tác phẩm của Nguyễn Việt Hà luôn khiến cho người đọc phải giật mình, suy nghĩ về mỗi câu chuyện ông viết ra. Các tác phẩm của ông xoay quanh những vấn đề trong cuộc sống hàng ngày đã có từ lâu mà tưởng như mới, bởi cái tài xây dựng ngôn ngữ, giọng điệu của nhà văn. Chúng cho thấy một sự quan sát, phân tích sâu sắc đời sống xã hội, nhạy bén phản ánh những sự kiện xã hội bằng một ngòi bút sắc sảo. Một tác phẩm ra đời chỉ nhận được toàn lời khen ngợi thì chưa hẳn đã là một tác phẩm đáng chú ý. Ngược lại, một tác phẩm bị nhận nhiều lời chê cũng chưa hẳn là một tác phẩm bỏ đi. Điều đó chỉ chứng tỏ nó thu hút sự quan tâm của đông đảo bạn đọc, mà với một nhà văn, đó lại là một trong những điều tối quan trọng. Đọc tạp văn Nguyễn Việt Hà, người đọc yêu thích sự hài hước, dí dỏm, bình dị của người viết, đặc biệt là cách trích dẫn theo lối “nói có sách, mách có chứng” của ông và ta sẽ nhận ra, tìm thấy, học hỏi thêm được nhiều kinh nghiệm sống.

1.3. Tạp văn là một thể loại văn xuôi hiện đại, cho đến những năm đầu của thế kỷ XXI, trong tinh thần chung của sự đổi mới, tạp văn mới bắt đầu thu hút được sự chú ý của dư luận. Hiện nay chưa có một công trình nghiên cứu nào mang tính tổng quát, tìm hiểu sâu về thế giới của tạp văn. Những gì giới nghiên cứu quan tâm cho tạp văn gần đây chỉ là những bài giới thiệu, nhận xét nhỏ trên

các trang báo mạng. Trước thực tế đó, chúng tôi nghĩ, không nên dừng lại ở những bài giới thiệu nhỏ mà cần phải có sự nghiên cứu, đánh giá một cách nghiêm túc, toàn diện, sâu sắc hơn. Với hứng thú tìm hiểu thể loại tạp văn trong văn học Việt Nam đương đại, chúng tôi chọn **“Tạp văn Nguyễn Việt Hà từ góc độ thể loại”** làm đề tài nghiên cứu của mình. Luận văn xác lập một cái nhìn khái quát về thể loại tạp văn, bước đầu đề xuất một hướng tiếp cận thể loại này, đồng thời khẳng định những đóng góp của nó trong nền văn học Việt Nam đương đại. Qua đó thấy được nét riêng độc đáo của nhà văn Nguyễn Việt Hà trong dòng chảy văn xuôi Việt Nam nói chung và tạp văn đương đại nói riêng. Chúng tôi hy vọng đề tài này sẽ là một đóng góp nhỏ trong nghiên cứu khoa học, đồng thời có thể làm cơ sở để gợi ra những hướng nghiên cứu mới cho các công trình sau. Bên cạnh mục tiêu học thuật, công trình nghiên cứu này cũng có ý nghĩa như một tài liệu mang tính hệ thống cho những người yêu mến Nguyễn Việt Hà, tìm đến và hiểu hơn về ông, về thế giới của tạp văn.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

Tạp văn là thể loại đã có mặt từ lâu trong văn học thế giới. Nhiều học giả đánh giá cao về thể loại này và thừa nhận viết tạp văn không phải dễ, chỉ những ai có đủ vốn sống và kiến thức sâu rộng, bút lực dồi dào, văn chương tinh tế, ý tưởng sáng rõ uyên thâm mới có thể thành công ở thể loại này. Trên thực tế, hoạt động sáng tạo và tiếp nhận văn học không thể tách rời với sự nhận thức về mặt thể loại. Thể loại không chỉ là một phương thức tiếp cận hiện thực mà còn giới hạn “tầm đón đợi” của độc giả khi tiếp xúc với văn bản và liên quan đến hành vi sáng tạo văn bản của nhà văn. Tạp văn thường được các nhà văn lựa chọn khi muốn phản ánh những vấn đề chính trị - xã hội có tính thời sự, ghi nhanh những hiện tượng, những suy nghĩ, những sự kiện khi đưa lên báo, bài viết, có thể gây tác động trực tiếp đến suy nghĩ của người đọc một cách nhanh nhất.

Nhìn một cách khách quan và bao quát, chúng ta có thể thấy tạp văn đòi hỏi ở người viết một tầm hiểu biết sâu rộng, một tư duy nhạy bén và một nguồn

cảm hứng dồi dào. Dường như việc tạo được phong cách với thể loại này không chỉ phụ thuộc vào “tay nghề” của nhà văn, cách quan sát của nhà văn mà phần nhiều phụ thuộc vào tố chất thiên bẩm, vào cái “duyên” đưa đẩy, cái “tạng” của từng người. Với Nguyễn Việt Hà, tạp văn là “một thứ mạng xã hội riêng của anh, đủ thành phần, từ đám đàn ông, những gã khờ và mưu sĩ, rồi những nàng thơ của họ, đến những chuyện tình ái đọc lên sục nức đùa giỡn” [16, 5].

Trong quá trình nghiên cứu đề tài, chúng tôi gặp phải một vài khó khăn, những tài liệu viết về tạp văn, nhất là những định nghĩa tìm hiểu thể loại tạp văn thì còn rất hạn chế, thậm chí có những từ điển không có mục này. Đây đó người ta có nhắc đến tạp văn Việt Nam đương đại nhưng chủ yếu là để điểm sách, giới thiệu những tập mới được xuất bản hoặc lời tựa, bạt,... một cách ngắn gọn, vắn tắt và đa số mang màu sắc chủ quan. Mặt khác, tạp văn với tư cách là một thể loại có nguồn gốc từ phương Tây nên có những tài liệu nước ngoài liên quan đến đề tài mà chúng tôi không có điều kiện để khảo sát được đầy đủ.

Nghiên cứu về tiểu thuyết của Nguyễn Việt Hà thì đã có nhiều công trình. Trong những năm gần đây, một số luận văn tốt nghiệp đại học, cao học đã đi vào khám phá tiểu thuyết Nguyễn Việt Hà trên nhiều phương diện. Một số công trình nghiên cứu như: *Tư duy nghệ thuật tiểu thuyết Nguyễn Việt Hà*, Luận văn Thạc sĩ khoa học Lý luận văn học của Lê Thị Loan, *Nghệ thuật tự sự trong tiểu thuyết **Cơ hội của chúa** của Nguyễn Việt Hà*, Khóa luận tốt nghiệp đại học Khoa học xã hội và nhân văn, ĐHQG Hà Nội của Nguyễn Hoài Thu, *Tiểu thuyết Nguyễn Việt Hà – Từ **Cơ hội của Chúa** đến **Khải huyền muôn***, Khóa luận tốt nghiệp đại học Khoa học xã hội và nhân văn, ĐHQG Hà Nội của Nguyễn Thị Hoa. Tuy nhiên, nghiên cứu về tạp văn Nguyễn Việt Hà, trong quá trình khảo sát vấn đề, chúng tôi vẫn chưa có cơ hội bắt gặp một công trình khoa học nào nghiên cứu một cách có hệ thống về thể loại tạp văn nói chung và tạp văn Nguyễn Việt Hà nói riêng từ góc độ thể loại. Một số bài viết chỉ là một vài bài nhận xét về tác giả, tác phẩm, những bài phỏng vấn tác giả Nguyễn Việt Hà trên

một số trang báo mạng như: bài phỏng vấn trên báo Lao động, diễn đàn sách xua.net/froum/index.php.Việt Nam, diễn đàn Đàn ông, Vietnamthuquan.net,...

Với đề tài luận văn ***Tạp văn Nguyễn Việt Hà từ góc độ thể loại***, chúng tôi nghĩ sẽ góp phần làm sáng tỏ thêm diện mạo của thể loại này trong sự nghiệp sáng tác của nhà văn cũng như phân biệt được cá tính riêng của Nguyễn Việt Hà so với những nhà văn khác khi viết tạp văn, đem đến một cái nhìn sơ lược về những nét độc đáo, cách tân mới lạ mà tác giả đã đạt được và những điều còn hạn chế trong tác phẩm mà tác giả chưa làm được.

3. Mục đích, đối tượng, phạm vi nghiên cứu

Ở đây chúng tôi chỉ tập trung vào vấn đề tiêu biểu, cốt lõi nhất trong tạp văn của Nguyễn Việt Hà mà qua đó có thể nhận diện thể loại này một cách rõ ràng. Nguyễn Việt Hà đã ghi dấu ấn ở thể loại tạp văn khi khai thác những vấn đề thời sự, sinh hoạt đời thường, chân dung nhân vật và đời sống đô thị. Bên cạnh đó là nghệ thuật tái hiện đời sống được thể hiện qua các yếu tố: Ngôn ngữ, giọng điệu và điểm nhìn trần thuật.

Phạm vi nghiên cứu:

Nguyễn Việt Hà, ***Đàn bà uống rượu***, Nxb Văn học, H, 2010.

Nguyễn Việt Hà, ***Nhà văn thì chơi với ai, Mặt của đàn ông***, Tạp văn tuyển chọn, Nxb Văn học, H, 2011.

Nguyễn Việt Hà, ***Con giai phố cổ***, Nxb trẻ, Tp. HCM, 2013.

4. Phương pháp nghiên cứu

Trong luận văn này, chúng tôi ứng dụng thi pháp học thể loại kết hợp lý thuyết tự sự học trong nghiên cứu văn học để tiếp cận đối tượng. Các phương pháp này được hỗ trợ bởi các thao tác: Thống kê, tổng hợp, phân tích, so sánh, khảo sát...

5.Cấu trúc luận văn

Ngoài phần mở đầu, kết luận và thư mục tài liệu tham khảo, luận văn được triển khai trong ba chương:

Chương 1: Tập văn và tác giả Nguyễn Việt Hà

Chương 2: Tìm hiểu tập văn Nguyễn Việt Hà trên phương diện nội dung

Chương 3: Nghệ thuật viết tập văn của Nguyễn Việt Hà

Chương 1

TẬP VĂN VÀ HÀNH TRÌNH SÁNG TÁC TẬP VĂN CỦA NGUYỄN VIỆT HÀ

1.1. Tập văn – Những vấn đề lý thuyết về thể loại

1.1.1. Về khái niệm tập văn

Tập văn là một thể loại văn học độc đáo, có nhiều điểm tương đồng với tản văn, bút ký, tạp bút, tạp cảm. Tuy nhiên đây là một thể loại văn học khá đặc biệt, không thuần nhất nên có rất nhiều nhà nghiên cứu, các nhà lý luận văn học, các học giả đưa ra những định nghĩa khác nhau về tập văn. Định nghĩa về khái niệm tập văn thực sự đa dạng, phong phú và có nhiều ý kiến khác nhau, thậm chí là có những ý kiến trái chiều.

Theo *Từ điển Tiếng Việt* của Bùi Quang Tịnh (NXB Văn hóa thông tin, tr 842) giải thích: “Tập văn: Nhiều loại văn lẫn lộn”.

Đại từ điển Tiếng Việt của Nguyễn Như Ý (Nxb Văn hóa Thông tin, tr. 1495) giải thích: “Tập văn gồm nhiều thể tài linh hoạt như đoản thiên, tiểu phẩm, tùy bút”.

Từ điển Tiếng Việt của Hoàng Phê (Nxb Đà Nẵng, tr. 892) định nghĩa: “Tập văn loại văn có nội dung rộng, hình thức không gò bó, bao gồm những loại bình luận ngắn, tiểu phẩm tùy bút...”.

Từ điển thuật ngữ văn học, (NXB ĐHQG, 2000, tr 247) định nghĩa: “Tập văn là những áng văn tiểu phẩm có nội dung chính trị, có tác dụng chiến đấu mạnh mẽ. Đó là một thứ văn vừa có tính chính luận sắc bén, vừa có tính nghệ thuật cô đọng, phản ánh và bình luận kịp thời các hiện tượng xã hội”.

Từ điển văn học (tập 2), NXB KHXH.HN 1984) lại có tới hai định nghĩa về tập văn:

Định nghĩa 1: “Tập văn là những bài văn nghị luận có tính nghị luận. Phạm vi của tập văn rất rộng, bao gồm tạp cảm, tùy bút, tiểu phẩm, bình luận

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1.Tạ Duy Anh, *Tư duy nghiên cứu văn học hiện đại trước yêu cầu đổi mới*, Tạp chí *Văn học*, số 5, 1991.
- 2.Phan Thị Vàng Anh, *Nhân trường hợp chị thảo bông*, Nxb Hội nhà văn, H, 2004.

3. Lại Nguyên Ân, *150 thuật ngữ văn học*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, 2005.
4. M. Bakhtin, *Lý luận và thi pháp tiểu thuyết* (Phạm Vĩnh Cư dịch), Nxb Hội nhà văn, 2003.
5. Lê Huy Bắc, *Giọng và giọng điệu trong văn xuôi hiện đại*, Tạp chí Văn học, số 6, 1998.
6. Trương Chính, *Tập văn tuyển tập* (tập 3), Nxb Văn học, H, 1963.
7. Nguyễn Văn Dân, *Dấu ấn phương Tây trong văn học Việt Nam hiện đại*, Tạp chí Văn học, số 2, 1997.
8. Trương Đăng Dung, *Tác phẩm văn học như một quá trình*, Nxb Khoa học xã hội, H, 2004.
9. Lê Chí Dũng, *Phải chăng bao lâu nữa lối viết hậu hiện đại phổ biến ở Việt Nam*, <http://www.tienve.org>.
10. Trịnh Bá Đĩnh, Đoàn Ánh Dương, Lê Thị Dương, *Văn học Việt Nam thế kỷ XX – Tập văn và các thể ký Việt Nam (1945-1975)*, Nxb Văn học, H, 2009.
11. Nguyễn Đăng Điệp, *Giọng điệu trong thơ trữ tình*, Nxb Văn học, 2002.
12. Đào Đồng Điện, *Phụ nữ là... đàn bà*, <http://www.tuoitre.vn>.
13. Hà Minh Đức (Chủ biên), *Lý luận văn học*, Nxb Giáo dục, H, 2007.
14. Nguyễn Việt Hà, *Đàn bà uống rượu*, Nxb Văn học, H, 2010.
15. Nguyễn Việt Hà, *Nhà văn thì chơi với ai, Mặt của đàn ông*, Tập văn tuyển chọn, Nxb Văn học, H, 2011.
16. Nguyễn Việt Hà, *Con giai phó cổ*, Nxb trẻ, Tp HCM, 2013.
17. Nguyễn Việt Hà, *Cơ hội của chúa* (Tiểu thuyết, tái bản), Nxb Văn học, 2006.
18. Nguyễn Việt Hà, *Khải huyền muộn*, Nxb Hội nhà văn, 2005.

19. Nguyễn Việt Hà, *Không mong mình quá mới*, <http://www.vnexpress.net>.
20. Nguyễn Việt Hà, *Tạp văn thì phải “điều toa”*, <http://www.tuoitre.vn>.
21. Nguyễn Việt Hà, *Tôi luôn khao khát sự trong trẻo*, <http://www.vietbao.vn>
22. Hồ Thế Hà, *Thức cùng văn chương*, Nxb Thuận Hóa, Huế, 1993.
23. Lê Bá Hán, *Từ điển thuật ngữ văn học*, Nxb Giáo dục, 2006.
24. Lê Bá Hán, Trần Đình Sử, Nguyễn Khắc Phi (Chủ biên), *Từ điển thuật ngữ văn học*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, 1999.
25. Phạm Thị Hảo, *Khái niệm và thuật ngữ lý luận văn học Trung Quốc*, Nxb Văn học, H, 2008.
26. Nguyễn Chí Hoan, *Tạp văn: Căng và chùng*, <http://www.tiasang.com.vn>.
27. Yên Hoa, *Độc Con giai phố cổ nhớ Hà Nội xưa*, <http://www.giaoduc.edu.vn>.
28. Hoàng Ngọc Hiến, *Năm bài giảng về thể loại: Kí – Bi kịch – Trường ca – Anh hùng ca – Tiểu thuyết*, Trường viết văn Nguyễn Du, H, 1992.
29. Đào Duy Hiệp, *Thơ và truyện và cuộc đời*, Nxb Hội nhà văn, 2001.
30. Nguyễn Trọng Hoàn, *Nguyễn Minh Châu về tác gia tác phẩm*, Nxb Giáo dục, 2004.
31. Thanh Huyền, *Khải huyền muộn*, <http://www.evan.com.vn>.
32. Nguyễn Khải, *Tạp văn: nghề cũng lắm công phu; các bài báo (1974 – 1997)*, Nxb Hội Nhà văn, H, 2004.
33. Tôn Phương Lan, *Vài suy nghĩ về con người trong văn xuôi thời kỳ đổi mới*, Tạp chí Văn học, số 9, 2001.
34. Nguyễn Lai, *Ngôn ngữ và sáng tạo văn học*, Nxb Khoa học xã hội, H, 1991.
35. Phong Lê, *Văn chuyện văn và người*, Nxb Văn hóa thông tin, H, 1989.

36. Lê Thị Loan, *Tư duy nghệ thuật tiểu thuyết Nguyễn Việt Hà*, Luận văn thạc sĩ Đại học Khoa học xã hội và nhân văn, ĐHQG Hà Nội, H, 2012.
37. Nguyễn Văn Long, *Văn học Việt Nam sau 1975 – Những vấn đề nghiên cứu và giảng dạy*, Nxb Giáo dục, 2006.
38. Nguyễn Văn Long, *Về cách tiếp cận để đánh giá văn học Việt Nam sau cách mạng tháng Tám*, Tạp chí cộng sản, Tháng 10, 1995.
39. Phương Lựu (Chủ biên), *Lí luận văn học*, Nxb Giáo dục, H, 2003.
40. Nguyễn Đăng Mạnh, *Nhà văn tư tưởng và phong cách*, Nxb Đại học Sư phạm, H, 2001.
41. Đặng Thai Mai, *Tạp văn trong văn học Trung Quốc ngày nay*, Nxb Mới, H, 1945
42. Nhiều tác giả, *Một thời đại mới trong văn học*, Nxb Văn học, 1996.
43. Nhiều tác giả, *Từ điển văn học*, Nxb KHXH, H, 1984.
44. Nhiều tác giả, *Từ điển thuật ngữ văn học*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, 1998.
45. Nguyên Ngọc, *Văn xuôi Việt Nam sau 1975 – Thử thăm dò đôi nét về quy luật phát triển*, Tạp chí *Văn học*, số 4, 1991.
46. Đỗ Phấn, *Ông ngoại hay cười*, Nxb Lao động, H, 2011
47. Hoàng Phê (chủ biên), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb Đà Nẵng, Trung tâm Từ điển học, Hà Nội - Đà Nẵng, 2000.
48. Trần Đăng Suyền, *Nhà văn, hiện thực đời sống và cá tính sáng tạo*, Nxb Văn học, H, 2002.
49. Trần Đình Sử (Chủ biên), *Tự sự học. Một số vấn đề lí luận và lịch sử*, Nxb Đại học Sư phạm, H, 2004.
50. Đào Thản, *Đặc trưng của ngôn ngữ nghệ thuật thể hiện trong văn xuôi*, Tạp chí *Văn học*, số 2, 1994.
51. Bùi Việt Thắng, *Văn xuôi gần đây và quan niệm con người*, Tạp chí *Văn học*, số 6, 1991.

52. Bùi Việt Thắng, *Bình luận truyện ngắn*, Nxb Văn học, H, 1999.
53. Nguyễn Huy Thiệp, *Về chiêu pháp túy quyền của một nhà văn*, in trong tuyển tập phê bình tiểu luận *Giăng Lưới bắt chim*, Nxb Hội Nhà văn, 2006.
54. Bích Thu, *Những dấu hiệu đổi mới của văn xuôi sau 1975 qua hệ thống môtip chủ đề*, Tạp chí Văn học số 4, 1995.
55. Trần Nhã Thụy, *Truyện ngắn và tạp văn*, Nxb Hội Nhà văn, H, 2011.
56. Lương Duy Thứ, *Giáo trình văn học Trung Quốc*, Nxb Giáo dục, H, 1997.
57. Nguyễn Ngọc Tư, *Tạp văn*, Nxb trẻ, Tp. Hồ Chí Minh, 2005.
58. Nguyễn Như Ý (chủ biên), *Đại từ điển Tiếng Việt*, Nxb Giáo dục, H, 2009.